

Bijlage 1: Beoordeling Servië

Herbeoordeling

Voor wat betreft *democratisch bestuur* geeft Freedom House¹² Servië op de dimensie 'political rights' in 'Freedom in the world 2019' een rating van 3 uit 7. Over 2018 en 2017 bedroeg deze rating eveneens 3 uit 7, over 2016 bedroeg deze 2 uit 7. De Freedom Rating is in het rapport van 2019 achteruit gegaan van 2,5 naar 3. De score op 'civil liberties' is achteruit gegaan van 2 naar 3. De totaalscore is, in vergelijking met 2018, achteruit gegaan van 73 naar 67. Freedom House merkt Servië nu niet meer aan als 'free', maar als 'partly free'. Als reden hiervoor geeft Freedom House de achteruitgang in de wijze van het organiseren van verkiezingen, voortdurende pogingen van de regering en gelieerde media om onafhankelijke journalisten te ondermijnen door juridische procedures en verdachtmakingen en de machtspositie van president Vučić, in strijd met zijn constitutionele rol.

Het US State Department schrijft dat de kwaliteit van interne politieonderzoeken bleef verbeteren, vooral dankzij de implementatie van een nieuw wetboek van strafvordering. De verkiezingen van april 2017 boden volgens de OSCE/ODIHR een echte keuze tussen kandidaten, maar de berichtgeving door de media was onevenwichtig in het voordeel van de toenmalige premier Vučić.

Voor wat betreft de *bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon* is de rating van Freedom House in 'Freedom in the world 2019' een rating van 3 uit 7 op de dimensie 'civil liberties'. Dit is een achteruitgang van een punt ten opzichte van de drie voorgaande jaren. Het US State Department meldt dat het Comité voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties op 23 maart 2017 zijn zorgen heeft uitgesproken over het hoge aantal meldingen van discriminatie, intolerantie en geweld tegen LHBTI's en enkele incidenten beschrijft. Het *Comité for the Prevention of Torture* beschrijft dat er een aanzienlijk aantal beschuldigingen is van mishandeling van gedetineerden en verdachten, waarbij mishandeling binnen de politie een geaccepteerde praktijk was.

Het US State Department beschrijft op het gebied van *vrijheid van meningsuiting* dat onafhankelijke waarnemers meldden dat 2017 één van de slechtste jaren was voor de persvrijheid. Deze achteruitgang zette zich voort in 2018, waarbij sprake was van druk op de media. In 2017 was er in 92 gevallen sprake van journalisten die werden aangevallen, bedreigd of blootgesteld aan politieke druk.

De score van Freedom House is zowel in 2018 als in 2019 een punt achteruit gegaan: van 14 naar 13 in 2018 en 12 in 2019, op een schaal van 16.

Op basis van bovenstaande informatie wordt geconcludeerd dat sprake van aanmerkelijke achteruitgang op de eerste drie van de hierboven genoemde punten, te weten *democratisch bestuur*, de *bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon* en *vrijheid van meningsuiting*. Op grond van het geldend beleid is een uitgebreidere beoordeling van Servië uitgevoerd, die u hieronder aantreft.

Uitgebreide beoordeling

Inleiding

In Bijlage I van de Procedurerichtlijn is – kort gezegd – bepaald dat een land als veilig land van herkomst wordt beschouwd wanneer kan worden aangetoond dat er algemeen gezien en op duurzame wijze geen sprake is van vluchtelingrechtelijke vervolging, of van foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing in de zin van artikel 3 EVRM. Bij deze beoordeling wordt onder meer rekening gehouden met de mate waarin bescherming wordt geboden door:

- 1 De desbetreffende wetten en andere voorschriften van het betrokken land en de wijze waarop die worden toegepast;

¹ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/serbia>

² <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/serbia>

- 2 De naleving van de rechten en vrijheden in het EVRM en/of het IVBPR en/of het Anti-Folterverdrag, in het bijzonder met betrekking tot het recht op leven (artikel 2 EVRM), het verbod van foltering (artikel 3 EVRM), het verbod van slavernij en dwangarbeid (artikel 4, eerste lid, EVRM) en het verbod om straf op te leggen zonder dat daaraan een wettelijke bepaling voorafgaat (artikel 7 EVRM);
- 3 De naleving van het non-refoulementbeginsel overeenkomstig het Verdrag van Genève;
- 4 De beschikbaarheid van een systeem van daadwerkelijke rechtsmiddelen tegen schendingen van voornoemde rechten en vrijheden.

Verdragen, wetten en voorschriften

Servië is partij bij de volgende verdragen:

- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;
- Internationaal Verdrag inzake de burgerrechten en politieke rechten en de daarbij behorende facultatieve protocollen van 1976 en 1991;
- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing;
- Het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen en het daarbij behorende Protocol.

Servië heeft een wettelijk raamwerk waarin de fundamentele rechten in zijn algemeenheid zijn opgenomen, maar de Europese Commissie geeft aan dat de toepassing niet consistent is.³

Algemene mensenrechtensituatie

Servië is een constitutionele democratie met een meerpartijstelsel. In 2016 werden buitengewone parlementsverkiezingen gehouden en in 2017 presidentsverkiezingen. Volgens internationale waarnemers verliepen deze verkiezingen eerlijk, maar tijdens de campagnes werden pro-regeringskandidaten bevoordeeld. In 2017 werd Aleksandar Vučić gekozen tot president.

Belangrijke onderwerpen op het gebied van mensenrechten waren overheids corruptie, geweld tegen journalisten en geweld tegen LHBTI's. De overheid ondernam stappen om functionarissen die mensenrechtenschendingen pleegden te vervolgen. Niettemin werd in veel zaken geen aangifte gedaan en bleven veel zaken onbestraft.⁴

Servië staat op de 102de plaats op de Fragile State Index 2019⁵ (ter vergelijking Finland staat 178^e en Jemen 1^e).

Recht op leven

Er zijn geen meldingen dat de regering of politieagenten om politieke redenen burgers hebben gedood.

Verbod van foltering

De grondwet verbiedt foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, maar het komt voor dat de politie verdachten en gedetineerden mishandelt, meestal met het oog op het verkrijgen van een bekentenis, hoewel dergelijk bewijs niet is toegestaan in de rechtbank.⁶ Het US State Department beschrijft, onder meer verwijzend naar een rapport van het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering over een ad-hoc bezoek in mei/juni 2017, dat mishandeling van verdachten als dwangmiddel een systematisch probleem is en geaccepteerde praktijk is binnen de cultuur van de politie. Het aantal meldingen van fysieke mishandelingen door de politie is aanmerkelijk. Hierbij waren ook meldingen van gebruik van elektrische schokken.

³ Europese Commissie, Commission Staff Working Document, Serbia 2019 Report, hoofdstuk 2; <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

⁴ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Executive Summary; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

⁵ <https://fragilestatesindex.org/country-data/>

⁶ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

Daders bleven hierbij vaak ongestraft.⁷ De Hoge Commissaris voor Mensenrechten schrijft in november 2017 dat het merendeel van de klachten werd afgewezen door de aanklager. In slechts 15% van de klachten volgden disciplinaire maatregelen.⁸

De Europese Commissie schrijft dat veel aanbevelingen van het Europees Comité ter voorkoming van foltering nog niet zijn doorgevoerd. Het Comité heeft in juni 2018 een rapport uitgebracht over een ad hoc bezoek aan Servië, waarin staat dat mishandeling een algemeen geaccepteerde handelwijze is in de huidige politiecultuur. De Openbare Aanklager en het ministerie van Binnenlandse Zaken organiseren trainingen over onderzoek naar beschuldigingen van foltering en mishandeling en er is een nieuwe commissie ingesteld. Tot dusver zijn de gevolgen hiervan nog niet merkbaar. Er wordt nieuwe wetgeving ontwikkeld, maar die is nog niet ingevoerd.⁹ De Europese Commissie meldt vooruitgang in het verbeteren van het gevangenisstelsel en het tegengaan van overbevolking in de gevangenissen.¹⁰

Het verbod op slavernij en dwangarbeid

Er zijn geen aanwijzingen dat Servië dit verbod overtreedt.

Recht op eerlijk proces

De wet verbiedt willekeurige arrestaties en opsluitingen en deze wet werd in het algemeen gerespecteerd.¹¹

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht, maar US State Department meldt dat de rechtbanken vatbaar bleven voor corruptie en politieke beïnvloeding. De Europese Commissie schrijft in het *Commission working staff document on Serbia* van 17 april 2018¹² dat er enige vooruitgang is geboekt in het functioneren van de rechtsmacht, maar er is nog ruimte voor ongepaste politieke beïnvloeding. De grondwet voorziet verder in een eerlijk en open proces en in de presumpctie van onschuld. Verdachten moeten meteen en in detail worden geïnformeerd over de aanklacht tegen hen en hebben recht op een advocaat en, indien nodig, vertaling. Recht op gratis rechtsbijstand is er alleen in bepaalde serieuze zaken. Deze rechten worden over het algemeen gerespecteerd.¹³

Naleving non-refoulementbeginsel

Er zijn geen aanwijzingen dat eigen burgers worden verwijderd of uitgeleverd naar gebieden in andere landen waar zij worden vervolgd of een reëel risico lopen op een onmenselijke behandeling.

Andere grondrechten

De wet voorziet in dezelfde wettelijke status voor vrouwen en mannen op alle gebieden. Deze worden echter niet altijd nageleefd en vrouwen zijn op verschillende gebieden achtergesteld. Discriminatie op basis van het hebben van een handicap is niet toegestaan, maar komt in de praktijk veel voor.¹⁴

⁷ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1c;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

⁸ Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, compilation on Serbia, 10 november 2017; <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/WG.6/29/SRB/2>

⁹ Europese Commissie, Commission Staff Working Document, Serbia 2019 Report, hoofdstuk 2.2;

<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

¹⁰ Europese Commissie, Commission Staff Working Document, Serbia 2019 Report, hoofdstuk 2.2;

<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

¹¹ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

¹² <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-serbia-report.pdf>

¹³ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

¹⁴ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 6;

<https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

De wet verbiedt discriminatie op basis van seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Deze wetten worden niet effectief nageleefd en geweld en discriminatie waren een serieus probleem. Op 16 september 2018 vond de Belgrado Pride plaats voor de vijfde achtereenvolgende keer. De politie hield tegendemonstranten tegen, er waren geen meldingen van veiligheidsincidenten. Eerste minister Ana Brnabic, zelf openlijk LHBTI, nam deel aan de optocht, evenals de burgemeester van Belgrado.¹⁵ Het rapport van International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) over state sponsored homophobia van 2019¹⁶ meldt geen bijzonderheden over Servië.

De Europese Commissie schrijft in het *Commission working staff document on Serbia* van 17 april 2018 dat een actieplan voor de sociale participatie van Roma in werking is gesteld.¹⁷ In het rapport van 29 mei 2019 wordt opgemerkt dat gelet moet worden op een consistente implementatie.¹⁸

De grondwet voorziet in de vrijheid van meningsuiting en pers, maar het US State Department meldt dat onafhankelijke waarnemers meldden dat 2017 één van de slechtste jaren was voor de persvrijheid. Deze achteruitgang zette zich voort in 2018, waarbij sprake was van druk op de media. In 2017 was er in 92 gevallen sprake van journalisten die werden aangevallen, bedreigd of blootgesteld aan politieke druk.¹⁹ De Europese Commissie meldt dat in 2018 geen vooruitgang is geboekt.²⁰

Het US State Department beschrijft dat volgens de *Independent Journalists' Association* 92 gevallen zijn gemeld dat journalisten zijn aangevallen, bedreigd of onder politieke druk gezet. In mei 2017 werden zes journalisten aangevallen door leden van de veiligheidsdienst.²¹ In 2017 publiceerde het Human Rights Committee (IVBPR) dat het bezorgd was over beschuldigingen dat overheidsfunctionarissen publiekelijk medewerkers van media belasteren en intimideren en de ruimte voor debat vernauwen.²²

De grondwet voorziet in de vrijheid van geloofsovertuiging, verbiedt het vestigen van een staatsgodsdienst en garandeert gelijkheid voor alle religieuze groepen. Sommige groeperingen melden moeilijkheden bij het registreren als godsdienst en groeperingen hebben soms te maken met discriminatie en vooroordelen.²³

De grondwet verbiedt inmenging met privacy, familie, huis of correspondentie, maar er zijn meldingen dat dit verbod niet altijd gerespecteerd werd. Het kwam vaak voor dat de politie huizen

¹⁵ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 6; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

¹⁶ International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association: Lucas Ramon Mendos, State-Sponsored Homophobia 2019 (Geneva; ILGA, March 2019); https://ilga.org/downloads/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2019_light.pdf

¹⁷ Europese Commissie, Commission working staff document, Serbia 2018; <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-serbia-report.pdf>

¹⁸ Europese Commissie, Commission Staff Working Document, Serbia 2019 Report, hoofdstuk 2.2; <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

¹⁹ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

²⁰ Europese Commissie, Commission Staff Working Document, Serbia 2019 Report, hoofdstuk 2; <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

²¹ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 2a; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

²² Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, compilation on Serbia, 10 november 2017; <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/WG.6/29/SRB/2>

²³ US State Department, 2018 Report on International Religious Freedom: Serbia; <https://www.state.gov/reports/2018-report-on-international-religious-freedom/serbia/>

betrad zonder het daarvoor vereiste bevelschrift. Mensenrechtenactivisten en ngo's melden dat het parlement onvoldoende overzicht heeft over de veiligheidsagenda.²⁴

Daadwerkelijk rechtsmiddel tegen schendingen

Een verscheidenheid aan internationale mensenrechtengroeperingen is actief zonder inmenging van de overheid. Overheidsfunctionarissen zijn over het algemeen coöperatief in het beantwoorden van vragen. In Servië is de Ombudsman verantwoordelijk voor het identificeren van problemen binnen overheidsinstanties en het doen van aanbevelingen.²⁵ Het Progress Report van de Europese Commissie meldt dat bedreiging, intimidatie en geweld tegen journalisten nog steeds een punt van zorg zijn. Verschillende zaken zijn opgelost en in sommige gevallen zijn strafrechtelijke aanklachten ingediend, maar onderzoek en veroordelingen blijven zeldzaam. De eerste veroordeling ooit voor een moord op een journalist was in april 2019.²⁶

Asielaanvragen van Serviërs

Aantal eerste asielaanvragen in Nederland:

2017: 174

2018: 125

2019 (t/m juli): 233²⁷

Servië is door 12 EU-lidstaten geplaatst op een nationale lijst met veilige landen van herkomst, namelijk Oostenrijk, België, Bulgarije, Kroatië, Tsjechië, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Luxemburg, Nederland, Slovenië en het Verenigd Koninkrijk.²⁸

Conclusie

In de afgelopen periode is ten aanzien van Servië sprake geweest van een aanmerkelijke achteruitgang op het gebied van democratisch bestuur, de bescherming van het recht op vrijheid en veiligheid van de persoon en vrijheid van meningsuiting. Op basis van bovengenoemde informatie wordt niettemin geconcludeerd dat er in het algemeen en op duurzame wijze geen sprake is van vluchtelingrechtelijke vervolging, of van een reëel risico op ernstige schade in de zin van de Kwalificatierichtlijn. Dit lijdt, gelet op de aanmerkelijke achteruitgang op de drie bovengenoemde gebieden, uitzondering waar het gaat om journalisten en personen van wie aannemelijk is dat ze in strafrechtelijke detentie zullen worden geplaatst. In individuele gevallen kan dit ook anders liggen als het gaat om LHBTI's. Er is geen sprake van systematische vervolging van bepaalde groepen in de Servische samenleving. Servië is partij bij verschillende mensenrechtenverdragen en heeft wetten en andere voorschriften die waarborgen bieden, al worden deze niet altijd voldoende nageleefd. Er zijn geen aanwijzingen dat eigen burgers worden verwijderd of uitgeleverd naar gebieden in andere landen waar zij worden vervolgd of een reëel risico lopen op een onmenselijke behandeling. Het systeem van rechtsmiddelen biedt waarborgen tegen schendingen van rechten en vrijheden, al is er soms beïnvloeding van buitenaf van de rechterlijke macht.

Op basis hiervan kom ik tot de conclusie dat Servië kan worden aangemerkt als veilig land van herkomst, met uitzondering van journalisten en personen van wie aannemelijk is dat ze in strafrechtelijke detentie zullen worden geplaatst. In individuele zaken dient bijzondere aandacht te worden geschonken aan LHBTI's.

²⁴ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 1; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

²⁵ US State Department, Country reports on Human Rights Practices; Serbia, 2018, Section 5; <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/serbia/>

²⁶ Europese Commissie, Commission Staff Working Document, Serbia 2019 Report, hoofdstuk 2.2; <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>

²⁷ IND, Asylum Trends, Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands, July 2019; https://ind.nl/en/Documents/AT_July_2019%20_Hoofdrapport.pdf

²⁸ EMN Inform: Safe Countries of Origin, maart 2018; http://emn.ie/files/p_201803140327442018_inform_safe_country_of_origin_14.03.2018.pdf

